Број 158 У Новом Саду, у четвртак 22. јула (4. августа) 1910. Година XLV.

»Застава« излази сваки дан дванпута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Јединствена владина странка у Хрватској и Славонији.

Чим је дошло до несугласица између бана Томашића и хрватско српске коалиције, ми смо били први, који смо тврдили, да се ту не ради ни о спорним питањима Хрватске и Славоније са Угарском; ни о спорним автономним питањима; ни о смењивању Араницког и осталих чиновника, који су служили под Раухом — него да угарски министар-председник Куен Хедервари и бан Томашић хоће да остваре своју првобитну намеру: да створе јединствену владину странку у Хрватској и Славонији, која би слепо слушала и послушно извршивала што год јој заповеде. Тврдили смо, да таку странку хоће да створе из већине у хрватско-српској коалицији, а остале непођудне им чланове те странке да хоће да избаце Тврдили смо, да то осећају и знају у коалицији, те излазе послушно на сусрет свакој жељи Куеновој и Томашићевој само да их умилостиве. Тврдили смо, да оно извештачено копрцање Прибићевића и другова му у последњим седницама коалиције није ништа друго, во очајан покушај да повуку за собом што већи део коалиције, па можда и читаву коалицију.

Све те наше тврдње потврдили су и потврђују доцнији догађаји. Али коалиционашки листови, нарочито самосталски и покреташки, свему се томе чинили невешти и приказивали су положај у сасвим другој боји. Данас немају куд, него признају и они, да су оне наше тврдње биле основане.

„Србобран“ у своме 151. броју има чланак под натписом „Бан и коалиција“. У том чланку „Србобран“-а има реч по реч ово: „У ствари је криза изазвата зато, што влада хоће да има једну безусловно покорну странку, која ће слијепо слушати у свима питањима“. Даље: Бан хоће да састави јаку странку „из претежно његових елемената“.

„Србобран“, дакле, признаје, да је све друго било само излика, а главно је стварање владине безусловно послушне странке. Признаје, да бан хоће, да у ту странку уђу само његови елементи Уредници „Србобрана“ знају, да они не спадају у те елементе. А да се можда не би томе чинили невешти, казује им владин лист „Ди Драу“: Коалиција нека отвори своје капије и покаже пут Прибићевићевцима напоље, где неће више моћи тровати ваздух, где њихов некадањи задах неће више дражити чула мирисања. Назива их пустоловима, који немају шта да изгубе, који немају осећаја одговорности, који су безобразни, као што могу бити само занесени и покварени елементи...

Тако данас пишу о Прибићевићу и друговима му листови оне владе, којој су они стали покорно у службу, жртвујући и народ свој и отаџбину своју и цркву и школу, само да би очували масне положаје. Знали су ти јалници, шта се мисли о њима; осећали су, шта им се спрема, па ипак су све до последњег часа и они са коалицијом метанисали Куену и Томашићу. Данас „Србобран“ и нехотице признаје и сам то.

У споменутом броју и чланку „Србобрана“ је одговор Прибићевића и другова владиним „Народним Новинама“ на пребацивања јој, што коалиција није суделовала у адресној расправи у угарском сабору. „Србобран се брани овако: „Да су заступници Хрватске учествовали у расправи, морали би поднијети своју основу адресе, која одговара карактеру заједничког сабора. А да су то учинили, викао би бан Томашић, да они изазивају“. Бан је био у Карлови Вари на одмарању, а они се онда ставили у везу са Куеном. И између Куена и представника коалиције углављен је споразум, да се измене текст у адреси владине странке гледе Хрватске и Славоније, да се не би изазвало незадовољство у Хрватској. Али влада „ни у овом случају није одржала ријеч, јер није у адресу стављен текст углављен споразумно са представницима коалиције.“ То признање „Србобраново“ казује, да коалиција није суделовала у адресној расправи зато, да јој не би замерио бан Томашић. Да је ћутала и онда, када је Куен преварио, те у адресу владине странке није ушло онако, како је споразумно углављено.

Коалиција, а с њом и Прибићевић и другови били су дакле послушни, ћутали су, гутали су, па ипак им Куен и Томашић показ ју — ногу. Они данас отворено раде на остварењу свога смера: на образовању јединствене покорне владине странке без Прибићевића и српских и хрватских му другова.

Они ће, како многи значи говоре, у том свом настојању и успети. И кад успеју, кад створе јединствену владину странку, наступиће распад у коалицији, али и распад странака у коалицији. Бан Томашић ено већ и не преговара са коалицијом, као са целином Не преговара ни са појединим странкама у коалицији. Преговара само са појединим члановима странака у коалицији. Он их је одабрао. До сада је преговарао са Пинтеровићем, Магдићем, Муачевићем, Бауером, Душаном Поповићем и Лукинићем. Дакле са појединим члановима хрватске странке права, напредне и самосталске странке. Исход тих преговора је, да ће свака странка држати конференцију и на овима ће тада доћи до прелома. Странке ће се разбити, те један део, свакако већи, прићи бану, а други остати напољу. Да ће тако бити и у самосталској странци сведочи увик, што га саопћава осечка „Народна Обрана“, а што га је на конференцији коалиције довикнуо један „млађи самосталац свом бурнијем другу“: Ако си патриота, изађи из странке а немој спречавати наш патриотични рад!..

Овако данас изгледају прилике у Хрватској и Славонији. А оне казују, да ће се једног дана, и то ускоро, на рушевинама хрватско српске коалиције и на рушевинама странака у њој у казати јединствена владина странка у Хрват кој и Славонији. Сестра Куенове странке „рада“ у Угарској, а кћи нека дање Куенове „народне странке“ у Хрватској и Славонији. То је последица измађарског рада хрватско самосталске коалиције.

*

Преговори између Румуна и Куена.

Ми смо већ у „Застави“ од понедељника јавили, да ће румунски митрополит доћи у Будимпешту да преговара са министром председником Куеном. Рекли смо, да се то догађа по команди из Беча, јер овај хоће, да се Румуни Угарске потпуно задовоље, не би ли тиме још јаче се учврстило пријатељство између Аустроугарске и Румуније. И нагласили смо, да Куен и Тиса хоће да постигну то измирење са Румунима, што ће им дати разне повластице, наравно на штету нас Срба. Најновије вести из Будимпеште јављају, да је румунски митрополит Мецианo био код министра председника Куена, да се подуже са њиме саветовао и да је исход саветовања тај, да је Мециано сазвао у Велики Сибињ велику конференцију свију румунских угледних политичара и достојанственика. У тој конференцији изнеће Мециано без сумње све оно што Куен обећава Румунима, да би се између њих и данашње саборске већине постигнуо потпун споразум и измирење.

Шта је све Куен пред Мецианом обећао Румунима, то за сад не знамо, али ће јарко сунце за који дан показати. Занимљиво је врло, да су Румуни почели на своју руку да преговарају са Куеном, само да би што ућарили. Ово најбоље доказује искреност Румуна према осталим народностима, и ово уједно најбоље доказује колико су посланици српске народне радикалне странке у прошломе сабору имали право, кад су указивали на неискреност Румуна и да се у народносном клубу није дало с њима радити, јер су они тежили само Бечу, од кога су се надали ћара. Ево се и доказало, да Беч хоће да учини Румунима, наравно не на штету Мађара, већ на штету Срба. Оно жалосних девет српских посланика у Куеновој странци наравно да неће смети ни зуба помолити у одбрану права и светиње српскога народа.

Кад будемо што више сазнали о овим обећањима Куеновим Румунима, вратићемо се опет на ову ствар.

Хрватство у Босни и Херцеговини.

Листови хрватско српске коалиције похитали су били, да јаве, како је између Срба и Хрвата у Босни дошло до потпуног споразума. Одмах после тога избило је на јавност, како тај споразум није углављен и како су наступиле неке несугласице, те је настало питање у опште, хоће ли до тог споразума и доћи.

Загребачки „Обзор“, који је присташа хрватско српске коалиције и поборник народног јединства, доноси како нису Хрвати пристали на захтев Срба, да откуп кметства мора законом бити обавезан. Хрвати настоје, да са муслиманима као и са Србима живе у једнако добром складу У интересу је њихове политике, да између оба та елемента држе праведну вагу, не склапајући ни с једним никакве споразуме ни уговоре. Хрвати Босне и Херцеговине могли би склопити политички ужи пакт било са Србима, било са муслиманима, само онда, ако једни или други пристану на оно, што сачињава главно начело програма свих Хрвата: **Уједињење свих хрватских земаља у оквиру хабсбуршке монархије, дакле и припојење Босне Хрватској.**

„Обзор“ даље утврђује, како на жалост на ту тачку хрватског програма не пристају данас ни православни ни муслимани Босне и Херцеговине. И указује, како је шта више у босанском сабору у име муслиманског саборског клуба Дервиш бег Мирадем изјавио, да ће се муслимани увек борити против сједињења Босне и Херцеговине Хрватској.

Ово је један непобитан доказ више, како сви Хрвати мисле о јединству народа и то на основу главног начела програма свих Хрвата како га је изнео „Обзор“. „Србобран“ о читавој овој ствари не доноси ни речи, а и нашто, кад се он и тако утопио у православно Хрватство, а ако прилике буду изискивале, временом ће се лако утопити и у католичко Хрватство. Скок му тај неће бити тако тежак.

Црногорска влада у лову за српском штампом.

Донели смо у „Застави“, како црногорска влада хоће сад пред прославу педесетогодишњице владавине кнеза Николе да измисли неке нове завере и да изазове хајку и против Срба ван Црне Горе, а нарочито Срба у Аустро-Угарској. Све је ово зато, да би се осветила, што многи независни српски листови, нарочито сад приликом те прославе, износе верну и истиниту слику данашњег стања у Црној Гори. Донели смо, како су неки бечки и пештански листови, који су веома наклоњени Томановићевој влади, донели извештај са Цетиња да је ухапшен универзитетски ђак Лазар Рашко, код кога су нађена писма, којима се доказује, да је и он, а и бечко и градачко удружење ђака били у вези са Жерајићем, који је извео познати атентат на намесника Босне и Херцеговине, Варешанина. И док Томановићева влада с једне стране денунцира, с друге стране покушава да подмити српске листове, као што подмићује многе стране и чивутске листове, покушала је ово дана да подмити и српско новинарско удружење у Београду. То удружење требало би да уздиже данашње жалосно стање у Црној Гори и да поради, да што више Срба оде на цетињску прославу. Томановићева влада била је и извела, да чланови тог удружења оду недавно на Цетиње, тамо их је свечано дочекала и приредила им више сјајних бесплатних ручкова Као што је познато, српско новинарско удружење у Београду не стоји на најбољем гласу и највећи део угледних и честитих новинара није ни члан тог удружења. Независни српски листови у Београду веле с тога, како се неће ни мало изненадити, ако српско новинарско удружење узме на себе ту комисионарску агентуру. Оно је и тако давно престало да представља српско новинарство у Србији, а независни листови износиће и даље пустоловства и зверства кнежевих перјаника и Томановићеве владе, и жалосно, срамно стање у Црној Гори.

Из Турске.

Турски министар унутрашњих послова кренуо се на пут по отоманској царевини. Пропутоваће Мађедонију и Албанију, ићиће у Приштину, Скопље, Солун, а можда и у Битољ. Министар путује по закључку турске владе. Говори се, да је сврха путовања му, да пре свега учини крај изгредима власти приликом разоружања становништва, а затим да проучи примену закона о црквама, питање исељавања муслимана и питање грађења нових путева.

Уређење српско-босанске границе.

Као што је познато, пре кратког времена довршиле су свој рад војне комисије Аустроугарске и Србије, које су имале задаћу, да установе границу између Србије и Босне на Дрини. Комисије те се потпуно споразумеле у свему. Аустроугарска је комисија попустила у својим захтевима и пристала на захтеве српске комисије, Тиме је то питање било коначно решено. Али јест. Аустро угарско војно министарство не слаже се са назорима своје комисије о току Дрине, иако је комисија на лицу места испитала све спорне тачке. Министарство је одлучило, да изаље нову комисију. И судећи по томе, ово питање неће бити још скоро решено.

Новачење у Новом Саду.

Војно одељење варошког већа јавља, да ће главно новачење у Новом Саду бити 8, 9. и 10. августа по н. к. и обавиће се овим редом: 8 августа долазе они војни обвезници рођени 18 9 године, те долазе први пут на визитацију и сви странци. 9-ог долазе обвезници рођени 1888. и 1887. године, а 10 пак странци, који су изостали Новачење ће се обавити код „Белог Вола“ и почиње у 8 сати ујутру. Они обвезници, који се не јаве или без разлога закасне, биће строго кажњени.

Велика крађа у Београду

Јављају из Београда, да су непознати крадљивци провалили у банкарску радњу Медина, која се налази на Теразији, на најживљем месту Београда, пробили благајну и однели преко 50 хиљада динара у готовом новцу и разне вредносне папире. Полиција трага за крадљивцима, али им још није ушла у траг

Земљотрес.

На будимпештанском обсерваторијуму опазили су оближњи земљотрес, који је трајао више од четврт часа. И у Бечу су у исто време опазили земљотрес, који је трајао по часа. Држе, да су у Пешти и у Бечу опазили онај земљотрес, који је био у Паризу. У Паризу је наиме био у понедељак јак земљотрес, тако да је становницима овладао страх и изашли су на поље и тамо су ноћили. Многе зграде су јако оштећене. Но од људи нико није погинуо.

Уништени виногради и у Србији.

Ове године нису страдали виногради само у нашим крајевима. Иста је судбина постигла и винограде у Србији. По извештајима из Србије, велике кише и друге непогоде уништиле су винограде скоро свуда у Србији. И тамо ће берба бити врло слаба. Грожђе, па и вино знатно ће поскупити.

Борба белих са Црницима.

У Палестини (Тексас) се од кратког времена води борба између белих и Црнаца урођеника и већ до сада је погинуло двадесет Црнаца и пет белих. Борби је узрок новчано потраживање једног белог од Црнца. Из околних села иду Црнци у помоћ својој браћи, док су бели тражили војничку помоћ. Из околних места стижу гласови о племенским борбама.

Насељавање руских Јевреја у Аустралији.

У Лондону су обавештени, да влада у Аустралији намерава, да у западном делу Аустралије насели Јевреје из Русије. У Лондону се чуде, да влада хоће у оном делу, где живи 180 хиљада становника, да насели једну колонију страног језика и обичаја.

Пси у Цариграду.

Већ од неколико година баве се у Цариграду мишљу, да псе, који се без газда по улицама скитају, одне су на једно острво, те тако да ослободе варош од тог по здравље опасног обичаја. Сад су то и извели. Све псе су пренели на једно острво. Али треба се бринути и о храни тих силних псију. Једва могу, да набаве толику силну храну, јер тим прождрљивим псима врло много треба. Кад приспе пароброд са храном, онда се изроди прави бој између псију. Који су јачи, ти уграбе који залогај, док слабији остану без хране. Глад међу псима је тако велика, да нападају већ и људе, који им јело донашају. Због тога им из лађе бацају храну на обалу или у крај мора, те се тада изроди такав грабеж за јелом, да се више псију и удаве, многи пак крепавају од глади. На том острву се искупе силне муве, које су врло опасне по здравље за целу околину.

Средство против досадних говорника.

Јапански инжињер Јамакара изумео је један нов проналазак, који је пријатан за човечанство, јер се тим проналаском може на лак начин ослободити досадних говорника — Јамакара је наиме саградио једну говорничку трибину, која омогућује, да се присутни слушаоци без велике галаме и ларме ослободе досадних говорника и гњаватора Од сваког седишта води кроз подиум до трибине једна мала цев, кроз коју може сваки слушалац да спусти једну оловну куглицу. Кад се накупи довољан број куглица, подиум се отвори и говорник се нађе у једној подземној соби, те може ићи одакле је и дошао — Ову справу било би добро набавити и за наш народно црквени сабор, да би се и ми ослободили кад и кад досадних и глупавих говора наших „реалних“ политичара.

Време.

Према телеграфском извешћу у од 21. јула може се очекивати топло, местимице киша и ветар.

Одговорни уредник
Константин Брадваревић.

Трговина.

Будимпешта, 21. јула 1910. г.

(Брзојавни извештај).

Житова роба.

Жито прве каквоће 14 к. 80 п. до 14 к. 80 п.
Раж средње каквоће 14 к. 05 п. до 14 к. 20 п.
Јечам за храну 12 к 70 п. до 13 к — пов.
Јечам за кување пива 12 к. 60 п. до 12 к. 80 п.
Зоб прве каквоће 14 к. 60 п. до 15 к 45 п.
Зоб средње каквоће 14 к. 20 п. до 14 к. 50 п.
Кукуруз домаћи 11 к. 10 п. до 11 к. 25 п.

Термини.

Жито за април 18 к. 98 п. до 19 к. — п.
Раж за октобар 1910. 14 к. 28 п. до 14 к. — п.
Кукуруз за мај 1910. 11 к. — пов до 11 к. 02 п.

Све од 100 кила

ТРАЖИМ ЈЕДНОГ
КОЛАРСКОГ МОМКА
који је добар точкарош; може одмах ступити код
Светозара Милића, колара,
Темишвар, Gyárváros, Békási ut. 4.
1012 1—1

Опанчарска радња
Војина Лукића
у Темишвару Rekási út 50. sz.
потребује **2 помоћника**. Плата је од пара 30 потура Ступити могу одмах. 997 2—3

ДР. ЛАЗА МАРКОВИЋ,
ЛЕКАР
отпутовао је из
Новог Сада
на четири недеље дана. 998 2—3

I. СРПСКА ЈОРГАНЏИЈСКА РАДИОНИЦА
ЗОРКЕ МИШЕ МИЛИЋЕВА
У НОВОМ САДУ, житна пијаца
израђује јоргане по најмодернијем укусу како за г. г. трговце у месту и на страни тако и за приватне мушгерије које поштом разашиљем. Послуга брза и савесна а цена умерена.
971 4 10

КУЋА СА ГОСТИОНИЦОМ.
Кућа у којој се налази бирт који је на првом месту, са споредним стајама и то 1 амбар од 20 фати, леденица, подрум и штала. Продајем из слободне руке. За услове и цену ваља се обратити на фирму
Петар Мирков и Син
985 2—3 Уљма (Банат).

Продајем модерно уређену штампарију
пре 8 година купљена за 18.000 кр. а продаје се за 9000 круна.
Витомир Баић
838 9—10 Сомбор.

Потребујем више кројачких помоћника.
Зарада добра, место стално.
Васа Адамовић
кројач
974 3—3 Индиа (Индиа).

Издаје се одлична земља
код **Пожеге Жигеровци пустара** од железничке станице удаљено 10 километара, пут добар,
370 ЈУТАРА
I. класе ораће земље
са 5 потпуно удешених стаја за рогату марву, пољопривредне машине, као и овогодишњу сламу и сено, даље дивне зграде за становање **издаје се по врло повољним условима** на 6 година. Годишња кирија 20.000 круна, кауција 10.000 круна. Ко жели нека се што пре јави. За ближа извешћа стоји на услузи
995 2—2 **Виг Вилмош**
банкарска радња Нови Сад.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.